

สรุปอภิปรายผล และขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาผลการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 โรงเรียนวัดเกาะศาลพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อสร้างแบบฝึกยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อสร้างเครื่องมือ วัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

ระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ก่อนและหลังการฝึกแตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2523 ที่มีอายุระหว่าง 9-11 ปี และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 2 และ 3 ของโรงเรียนวัดเกาะศาลพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดราชบุรี จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. แบบสอบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้รับการตรวจแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ 13 ท่าน นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่ใช่

ตัวอย่างประชากร จำนวน 100 คน ใดก็ตามที่เพียง 0.793

2. แบบฝึกยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม มีลักษณะเป็นแผนการสอน จำนวน 17 แผน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเนื้อหาจริยศึกษา จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก และศึกษาแบบสอบเดอะ คีไฟนิง อิชชูเทสต์ ของเจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest)
3. ศึกษาระเบียบวิธีสอนแบบต่าง ๆ
4. สร้างแบบสอบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม และนำไปทดลองใช้เพื่อหาความเที่ยงของแบบสอบ
5. สร้างแบบฝึกยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม
6. นำแบบสอบที่สร้างขึ้น ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ที่เลือกแบบเจาะจงไว้ได้ตัวอย่างประชากรที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในชั้นที่ 2 และ 3 สุ่มอย่างง่ายที่ระดับ ใดตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
7. นำแบบฝึกที่สร้างขึ้น ไปฝึกตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการฝึกด้วยตนเองเป็นเวลา 17 วันติดต่อกัน
8. นำแบบสอบไปทดสอบหลังฝึก กับตัวอย่างประชากรกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แลวนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาความเที่ยงของแบบสอบ โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
2. ทดสอบความแตกต่างของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยการทดสอบค่าที่

สรุปผลการวิจัย

1. ความเที่ยงของแบบสอบ แสดงให้เห็นว่า แบบสอบวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา มีความเที่ยงสูง สามารถนำไปใช้ได้
2. ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมพบว่าภายหลังการฝึก กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่พบความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 2
3. ในการทดสอบความแตกต่าง ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ในการทดสอบก่อนฝึก และหลังฝึก ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า
 - 3.1 กลุ่มทดลอง มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่หลังการฝึก มีการใช้เหตุผลชั้นที่ 4 สูงกว่าก่อนการฝึก และมีการใช้เหตุผลในชั้นที่ 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่หลังการฝึก มีการใช้เหตุผลชั้นที่ 3 ต่ำกว่าก่อนการฝึก ไม่พบความแตกต่างในการใช้เหตุผลในชั้นอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้
 - 3.2 กลุ่มควบคุม มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่หลังการฝึก มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ชั้นที่ 4 สูงกว่าก่อนการฝึก ส่วนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง
4. ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนฝึกและหลังฝึก (gain score) ของกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองพบว่า ภายหลังการฝึกกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 2 ลักษณะคือ อภิปรายผลที่ได้จากข้อมูลทางสถิติ ซึ่งได้แสดงไว้ด้วยตารางพร้อมกับภาพ และอภิปรายผลจากส่วนที่มิได้มีข้อมูลทางสถิติ ซึ่งได้แก่ ข้อค้นพบจากการศึกษาเรื่องของจริยธรรม ข้อค้นพบที่ได้ในระหว่างดำเนินการฝึก เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

1. อภิปรายผลที่ได้จากข้อมูลทางสถิติ

1.1 แบบสอบถามวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อนำมาหาค่าความเที่ยง ได้ค่าความเที่ยงสูง จึงนับได้ว่าเป็นแบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ แต่ยังมีข้อจำกัดในการใช้บางประการ กล่าวคือ แบบสอบถามจะใช้ได้ผล กับเด็กที่มีความสามารถในการอ่านดีแล้ว ทั้งนี้เพราะในการสอบ เด็กจะต้องอ่านเหตุผลให้ครบทั้ง 6 ข้อก่อน จึงเปรียบเทียบว่าข้อใดตรงกับความคิดของตนเองมากที่สุด ในขณะที่เด็กยังไม่สามารถอ่านด้วยตัวเองได้ ครูเป็นผู้อ่านเหตุผลทั้ง 6 ข้อให้เด็กฟัง เด็กจะไม่อาจจำข้อความได้ทั้งหมด และเมื่อถึงขั้นจะต้องเปรียบเทียบเด็กไม่สามารถเปรียบเทียบได้ แบบสอบถามจะนำไปใช้ได้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นไป แต่ถาครูเห็นว่าเด็กยังไม่คล่อง ครูอาจอ่านคำตอบทีละข้ออย่างช้า ๆ ให้เด็กฟัง และให้เด็กอ่านตามครูไปด้วย ไม่ควรจำกัดเวลาในการทำแบบสอบถาม แต่ถาเด็กมีความสามารถในการอ่านดีแล้ว จะนำแบบสอบถามไปใช้ได้ทันที

1.2 จากตารางที่ 4 แสดงถึงจำนวนคนในกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองซึ่งมีกลุ่มละ 16 คน ก่อนฝึกมีผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 2 กลุ่มละ 4 คน และมีผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ 3 กลุ่มละ 12 คน เท่า ๆ กัน ไม่มีผู้ใช้เหตุผลในชั้นอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ ภายหลังการฝึก กลุ่มควบคุมยังคงมีผู้ใช้เหตุผลชั้นที่ 2 จำนวน 3 คน ผู้ใช้เหตุผลชั้นที่ 3 จำนวน 10 คน และมีผู้เปลี่ยนไปใช้เหตุผลในชั้นสูงขึ้นคือชั้นที่ 4 จำนวน 3 คน สำหรับกลุ่มทดลอง ภายหลังการฝึกยังคงมีผู้ใช้เหตุผลชั้นที่ 2 จำนวน 2 คน ผู้ใช้เหตุผลชั้นที่ 3 จำนวน 3 คน และมีผู้เปลี่ยนไปใช้เหตุผลในชั้นที่สูงขึ้นไปคือชั้นที่ 4 จำนวน 11 คน จะเห็นได้ว่าหลังการฝึก คนส่วนใหญ่ในกลุ่มควบคุมยังคงใช้เหตุผลในชั้นที่ 3 อยู่ แต่ในกลุ่มทดลองคนส่วนใหญ่เปลี่ยนไปใช้เหตุผลในชั้นที่ 4 สรุปได้ว่าหลังการฝึกกลุ่มทดลองมีผู้เปลี่ยนการใช้เหตุผลจากชั้นที่ 3 ไปใช้เหตุผลชั้นที่ 4 มากกว่าคนในกลุ่มควบคุม

1.3 การทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วน ของผู้ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยที่ก่อนฝึกสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลชั้นที่ 3 ไม่แตกต่างกัน และไม่มีสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลในชั้นที่ 4 ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4 แต่จากตารางที่ 5 พบว่ามีสัดส่วนของผู้ใช้เหตุผลชั้นที่ 3 และ 4 แตกต่างกัน โดยคนส่วนใหญ่ในกลุ่มควบคุมยังคงใช้เหตุผลในชั้นที่ 3 คงเดิม แต่กลุ่มทดลองคนส่วนใหญ่เปลี่ยนไปใช้เหตุผลชั้นที่ 4

ผลของการวิจัยในส่วนนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของทูเรียล (Turiel) ในปี 1966 เรสต์, ทูเรียล และโคลเบอร์ก (Rest, Turiel and Kohlberg) ในปี 1969 ทูเรียลและโรทแมน (Turiel and Rothman) ในปี 1972 และการทดลองของโรทแมน (Rothman) ในปี 1976 ที่ได้ทำการทดลองเพื่อเราให้นักเรียนพัฒนาระดับจริยธรรม จากที่เขาได้อยู่ชั้นหนึ่งไปยังอีกชั้นหนึ่ง โดยให้นักเรียนได้รับรู้หลักของพัฒนาการทางจริยธรรม ชั้นที่สูงไปกว่าที่นักเรียนเคยได้อยู่ 1 ชั้น, 2 ชั้น และชั้นที่ต่ำกว่าที่นักเรียนเคยได้อยู่ 1 ชั้น ผลปรากฏว่าการให้เด็กได้รับรู้หลักของพัฒนาการทางจริยธรรม ชั้นที่สูงไปกว่าที่นักเรียนเคยได้อยู่ 1 ชั้น มีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนมาใช้เหตุผลในชั้นที่สูงกว่าได้มากที่สุด ส่วนเหตุผลในชั้นที่สูงกว่าที่นักเรียนเคยได้อยู่ 2 ชั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การใช้เหตุผลของนักเรียนได้น้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่สามารถทำความเข้าใจกับเหตุผลดังกล่าวได้ นอกจากนี้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างสี่ส่วนจากตารางที่ 5 ยังพบว่า สี่ส่วนของผู้ใช้เหตุผลในชั้นที่ 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลจากชั้นที่ 2 ไปยังชั้นอื่น ๆ ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากการฝึกครุเน้นการใช้เหตุผลในชั้นที่ 4 ซึ่งสูงกว่าระดับการใช้เหตุผลของเด็กเหล่านั้นอยู่ 2 ชั้น นักเรียนไม่อาจทำความเข้าใจ กับเหตุผลที่ครูเสนอให้ใหม่ได้จึงไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ กับนักเรียนที่เคยใช้เหตุผลในชั้นที่ 2 ผลการวิจัยส่วนนี้ สนับสนุนคำกล่าวของโคลเบอร์กที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรม -จะเป็นไปตามลำดับขั้น การพัฒนาจะไม่ข้ามขั้น เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกลุ่มทดลองอย่างแน่ชัดขึ้น จึงทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย คะแนนการทดสอบก่อนฝึกและหลังฝึกของกลุ่มทดลองต่อไป

1.4 ผลจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการทดสอบก่อนฝึกและหลังฝึก ของกลุ่มทดลองในตารางที่ 6 พบว่าหลังฝึกกลุ่มทดลองได้ลดการใช้เหตุผลชั้นที่ 3 ลง เปลี่ยนไปใช้เหตุผลชั้นที่ 4 แทน ทั้งนี้เห็นได้จากที่ มีการใช้เหตุผลชั้นที่ 3 ก่อนฝึกและหลังฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยที่หลังฝึกมีการใช้เหตุผลชั้นที่ 3 น้อยกว่าก่อนฝึกเพราะส่วนใหญ่เปลี่ยนไปใช้เหตุผลชั้น 4 ผลส่วนนี้ สอดคล้องกับข้อสรุปจากงานวิจัยของ เรสต์, ทูเรียลและโคลเบอร์กในปี 1969 และของ เรสต์ ในปี 1973 ที่พบว่า นักเรียนจะทำความเข้าใจกับเหตุผลในชั้นที่เหนือกว่าชั้นที่เขาใช้

อยู่ 1 ชั้นได้ดีกว่า เหตุผลในชั้นที่เหนือกว่าที่เขาใช้อยู่ 2 ชั้น นักเรียนจะชอบชั้นที่เขาสามารถทำความเข้าใจได้ดีที่สุด และจะละทิ้งเหตุผลในชั้นที่ต่ำกว่าที่เขาใช้ต่อไป ผลจากการแสดงถึง การละทิ้งเหตุผลชั้นที่ 3 มาใช้เหตุผลชั้นที่ 4 ซึ่งเห็นได้จากที่มีการใช้เหตุผลในชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยที่ หลังฝึกมีการใช้เหตุผลชั้น 4 มากกว่าก่อนฝึก ผลดังกล่าวสามารถมองเห็นได้อย่างเด่นชัด จากที่แสดงไว้ในภาพที่ 1 ผลที่ได้จากการที่ 6 นี้ สนับสนุนข้อสรุปในข้อที่ 1.3 แสดงให้เห็นอิทธิพลของการฝึก ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การใช้เหตุผลจากชั้นที่ 3 มาเป็นชั้นที่ 4 สาเหตุที่การฝึกมีอิทธิพลอย่างสูง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลได้นั้น เนื่องจากกระบวนการในการฝึก ได้ใช้การอภิปรายในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทางด้านจริยธรรม ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การใช้เหตุผลในระดับที่สูงขึ้นได้เป็นผลสำเร็จมาแล้ว ดังเช่นงานวิจัยของลูอัน

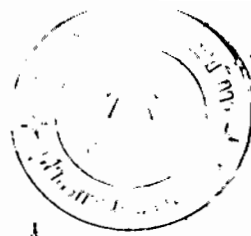
(Luanne J. Bauer), ฮิกกี (Hickey, Edmund Joseph) และ แอนโทนี (Anthony, Roland Lambert) ดังที่ได้อ้างไว้ในบทที่ 2 นอกจากการอภิปรายดังกล่าวแล้วการฝึกยังใช้วิธีเสนอสถานการณ์ให้เรารู้ใจด้วยการแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม มีการชักจูงให้เปลี่ยนมาใช้เหตุผลในชั้นใหม่ โดยใช้อิทธิพลของตัวแบบ ใช้การโน้มน้าวให้ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และใช้เทคนิคการเสริมแรง เป็นต้น และเพื่อให้ทราบแน่ชัดว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลจากชั้นที่ 3 มาเป็นชั้นที่ 4 เกิดจากอิทธิพลของการฝึกโดยเฉพาะหรือไม่ จึงทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย คะแนนการทดสอบก่อนฝึกและหลังฝึกของกลุ่มควบคุมต่อไป

1.5 ผลจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของการทดสอบก่อนฝึกและหลังฝึก ของกลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มควบคุมมีการเปลี่ยนแปลงมาใช้เหตุผลชั้นที่ 4 เช่นกัน ทั้งนี้เห็นได้จากที่มีการใช้เหตุผลชั้นที่ 4 ก่อนฝึกและหลังฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลมิได้เกิดจากอิทธิพลของการฝึกแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะกลุ่มควบคุมมิได้รับการฝึกใด ๆ ทั้งสิ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นเด่นชัดเฉพาะในการใช้เหตุผลชั้นที่ 4 เท่านั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่น้อยกว่าการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มทดลอง ฉะนั้นจึงยังไม่ขัดแย้งกับผลในข้อ 1.3 และ 1.4 ที่กล่าวว่า การฝึกมีอิทธิพลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผล

จากชั้นที่ 3 ไปเป็นชั้นที่ 4 ขอคนพบในตารางที่ 7 สอดคล้องกับคำกล่าวของโคลเบอร์ก ที่ให้ความสำคัญกับการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาการทางค่าน จริยธรรมของเด็ก ให้พัฒนาขึ้น หรือจำกัอยู่ที่ชั้นใดชั้นหนึ่ง ไม่อาจพัฒนาต่อไปจนถึงขั้นสูงสุด ได้ดังที่กล่าวอ้างไว้ในบทที่ 2 ผลส่วนนี้เห็นเด่นชัดดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 2 แต่เนื่องจากการ ทดสอบความแตกต่างระหว่างสัดส่วนของผู้ที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่อาจทำให้ทราบผล ความแตกต่าง ของการใช้เหตุผลใดทุกชั้น และเพื่อให้ทราบผลความแตกต่างในทุกชั้น จึงทำ การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองต่อไป

1.6 การทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนฝึกและคะแนนหลัง ฝึก (gain score) ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ผลปรากฏว่า ไม่พบความแตกต่างของ การใช้เหตุผลในทุกชั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงการใช้เหตุผลชั้นที่ 3 มาเป็นชั้นที่ 4 เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่าง จึงไม่สามารถ เห็นได้อย่างเด่นชัด ดังที่ได้แสดงการเปรียบเทียบไว้ในภาพที่ 3 ผลส่วนนี้สอดคล้องกับงาน วิจัยของ ซิงลิตัน (Singleton) ที่ทดลองเพื่อให้เด็กวัยรุ่นเปลี่ยนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เมื่อหาโดยใช้ gain score แต่ อยากรก็ตามผลที่ได้จากตาราง 8 มิได้คำนวนผลที่ได้จากตารางอื่น ๆ แต่อย่างไร ฉะนั้นจึง อาจสรุปผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนรวมได้ว่า การฝึกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการ ใช้เหตุผลจากชั้นที่ 3 ไปใช้ชั้นที่ 4 ได้ แต่การเปลี่ยนแปลงนี้เมื่อเทียบระหว่างกลุ่มควบคุม กับกลุ่มทดลองแล้วไม่สามารถเห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยน แปลงเกิดขึ้นทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม อันเป็นผลเนื่องมาจากอิทธิพลของการฝึกและ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมด้วย

¹Gredler Y. Singleton, "The Effects of Film and Discussion on Facilitating Shief in Kohlber's Stages of Moral Development Among Adolescents," Dissertation Abstracts International 38 (April 1977) : 6363-6364 A.

2. อภิปรายข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาเรื่องของจริยธรรม ดังนี้

2.1 ข้อค้นพบในเรื่องความหมายของจริยธรรม

ในการศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยกับการให้ความหมายของ แสง จันทร์งามที่กล่าวว่าจริยธรรม คือ แนวทางความประพฤติ ที่เก็บส่วนดี จากลัทธิต่าง ๆ ที่ไร้อำนาจอำนาจ และเหตุผลจะต้องมีความดีความงามและดีจรรยา (ความจริงที่แท้) เป็นสิ่งประกอบด้วย จริยธรรมจึงจะสมบูรณ์ จากความหมายดังกล่าวจะเห็นว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใจ จึงมีความเกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิดกับศาสนา แต่ก็มีไม่ใช่สิ่งเดียวกัน ดังที่แสง จันทร์งามกล่าวว่า "จริยธรรมเป็นคุณภาพของจิตมีมาพร้อมกับมนุษยชาติ จึงมีมาก่อนศาสนา และไม่ขึ้นอยู่กับศาสนา ศาสนาส่วนใหญ่เพียงแต่นำจริยธรรมที่มีอยู่แล้ว มาจัดประเภท รวบรวมเป็นหมวดหมู่และสั่งสอนสืบต่อกันมา"¹ แม้ว่าทุกศาสนาจะมีจุดหมายสูงสุดมุ่งไปสู่จุดเดียวกัน คือการรักผู้อื่นเป็นความรักบริสุทธิ์ไม่มีสิ่ง เคลือบแฝง แต่เนื่องจากศาสนาแต่ละศาสนาในโลกนี้อุบัติขึ้นมาเป็นเวลานานร้อยนับพันปีมาแล้ว คำสอนหรือหลักปฏิบัติที่ศาสนากล่าวไว้ ย่อมจะผันแปรไปตามกาลเวลา หรือผันแปรไปตามความคิดความเข้าใจของคนแต่ละยุคแต่ละสมัย ทำให้แต่ละศาสนามีความแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อย

และเนื่องจากศาสนาเป็นตัวกำหนดประเพณีและวัฒนธรรม จึงทำให้ประเพณีและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ที่นับถือศาสนาต่างก็มีความแตกต่างกันด้วย ดังที่สกินเนอร์ได้กล่าวถึงเรื่องของความดีไว้ว่า วัฒนธรรมในแต่ละแห่ง จะกำหนดคุณลักษณะของความดีไว้ เฉพาะในวัฒนธรรมของตน และความดีในวัฒนธรรมหนึ่ง อาจจะไม่เป็นความดีในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง² การนำเอาจริยธรรมไปผูกพันกับศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมใดโดย เฉพาะ ทำให้จริยธรรมมีความหมายแคบกลายเป็นแนวปฏิบัติเฉพาะแห่งเฉพาะที่ไม่มีลักษณะ

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, หน้า 219.

²B.F.Skinner, Beyond Freedom and Dignity(New York : Alfred A. Knopf, 1971), p. 128.

เป็นสากลตามที่เป็นจริง (ตามความหมายที่แท้จริง) เหมือนเช่นคำกล่าวของ วิทย์ วิศทเวทย์
ที่ว่า

ความคิดเป็นสิ่งตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง ไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชาวเอสกีโม อาจไม่เป็นประโยชน์ต่อชาวอาฟาริกัน แต่สิ่งที่ดีสำหรับมนุษย์ต้องเป็นสากล เพราะเป็นความคิดของมนุษย์ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ไม่คำนึงถึงดินแดนต่าง ๆ จะแตกต่างกันมาก มนุษย์เพียงใด ก็เช่นแกนแท่งของไม้คือความคม ไม้ค้อนจะช่วยงูมเพียงใด แต่ถาไม้คมก็ไม่ใช้ไม้ค้อนที่ดี ความคิดของสิ่งหนึ่งคือภาวะที่แกนแท่งของสิ่งนั้นปรากฏตัวออก ความคมเป็นตัวบอกความคิดของไม้ค้อนว่าเลมใด ¹

เมื่อใดก็ตาม ที่ครูนำเอาหลักจริยธรรม เช่นความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อ ไปผูกพันกับศาสนา หรือสังคมใด สังคมหนึ่ง ทำให้เข้าใจความหมายของหลักจริยธรรมนั้น แคลง ไม่ลึกซึ้งไต่ถึงชั้นของความหมายที่แท้จริง จะเป็นผลทำให้การสอนจริยศึกษาของครูผู้นั้นไขว่ไขวไปจากความจริงที่แท้ (ถ้าจะเปรียบกับวิชาอื่น ๆ ก็เหมือนกับการที่ครูไม่เข้าใจถึงเนื้อแท้อันเป็นธรรมชาติของวิชาแต่ละวิชาเหล่านั้น) การจะอธิบาย ชี้แจงแสดงเหตุผล ตอบคำถามย่อมจะฉืดฉิว คมเครือ ไม่สร้างความกระจ่างชัดแก่ผู้เรียน อาจถึงขั้นฉืดแปรไปตามสิ่งที่ครูนำไปผูกพันไว้ ในกรณีเช่นนี้ ถ้าครูและนักเรียนนับถือศาสนาต่างกัน มาจากสังคมที่มีประเพณีวัฒนธรรมต่างกัน จะทำให้เป็นปัญหาในการสอนจริยศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาเป็นหัวข้อจริยธรรมที่เป็นหลักสากล เช่นเนื้อหาจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้

2.2 ข้อค้นพบที่เกี่ยวกับประเภทของเหตุผล ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

เนื่องจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคำตอบที่เป็นเหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจทั้งทางลบและทางบวก เหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจทางบวก สร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก โดยคำนึงถึงความดีงามเท่านั้น ส่วนเหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจทางลบ นอกจากจะเป็นไปตามหลักทฤษฎีของโคลเบอร์กแล้ว

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, หน้า 103.

ยังมีเหตุผลประกอบอื่น ๆ เช่น เหตุผลทางค่านิยม หรือเหตุผลเพื่อการแก้ตัว เหตุที่ผู้วิจัยสร้างคำตอบเป็นเหตุผลสนับสนุนการตัดสินใจทั้งทางลบและทางบวก เพราะในสถานการณ์ของชีวิตจริงนั้น มิได้มีการตัดสินใจเฉพาะทางค่านิยมหรือทางค่านิยม ค่านิยมเท่านั้น จะเห็นได้จากบ่อยครั้ง ที่เราตัดสินใจผิดพลาด ทั้งที่ได้ไตร่ตรองแล้วก็ตาม ฉะนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การกำหนดให้แบบสอบถามมีลักษณะการตัดสินใจทั้ง 2 ด้าน จะทำให้สามารถทำความเข้าใจกับความนึกคิดของบุคคล ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นไปตามสภาพชีวิตที่แท้จริง

ข้อสังเกต ในการตัดสินใจครั้งใด ถ้าบุคคลใช้เฉพาะเหตุผลทางค่านิยมหรือจริยธรรม เขามาประกอบ การตัดสินใจครั้งนั้นจะถูกตอง เหมาะสมได้ดีกว่า การตัดสินใจที่ใช้เหตุผลทางค่านิยมหรือจริยธรรมร่วมกับเหตุผลทางค่านิยม หรือเหตุผลเพื่อการแก้ตัว เขามาประกอบ และในการตัดสินใจแต่ละครั้งบุคคลมิได้ใช้แต่เพียงเหตุผลเพื่อประกอบการตัดสินใจเท่านั้น ยังมีสิ่งอื่นที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจอีก เช่น ค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดถือ สถานการณ์ หรือสิ่งเร้าในสถานการณ์คุณธรรมประจำใจหรืออคติ ข้อมูลที่เป็นความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งนั้น หรือต่อสถานการณ์นั้น ที่สนใจ และความคาดหวังต่อผลจากการตัดสินใจ เป็นต้น

3. อภิปรายข้อค้นพบที่ได้ในระหว่างดำเนินการฝึก

3.1 ข้อค้นพบทางค่านิยมหรือจริยธรรมของครู

เนื่องจากจริยธรรม เป็นแนวทางการประพฤติทางด้านค่านิยม ครูจะท่องปฎักฝังใจให้เขาถึงจิตใจ ให้เด็กเกิดศรัทธาเห็นคุณค่า เห็นประโยชน์ว่าเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ เมื่อทุกคนยอมรับและปฏิบัติตาม จะทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่ถ้ามืดใจทุกคนต่างละเลย ไม่นำมาเป็นข้อเตือนใจปล่อยให้ความเห็นแก่ตัวเข้าครอบงำจิตใจ การเอาตัวเอาเปรียบกันและกันย่อมเกิดขึ้น คนจะอยู่ร่วมกันอย่างไม่เป็นสุข ยิ่งไม่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรมมากเท่าใด ความสับสนวุ่นวายความทุกข์ก็จะเกิดกับคนในสังคมมากเท่านั้น

ในการถ่ายทอดในเรื่องที่เป็นเรื่องของจิตใจ และหวังผลถึงขั้นให้บุคคลยอมรับไปฝังแน่น เป็นเครื่องเตือนใจตน โดยชีวิตที่สั่งสอนควรวางจากเท่านั้น ย่อมยากที่จะบังเกิดผล เพราะการสั่งสอน ควรวางเป็นสิ่งที่ผู้สอนสั่งให้โดยที่ผู้รับอาจไม่เกิดความรู้สึกต้องการรับหรือถ้ามืดใจผู้รับตกอยู่ในภาวะจำต้องรับควแล้ว การสอนครั้งนั้นจะล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ผู้วิจัยเชื่ออย่างยิ่งว่า "เมื่อต้องการใดการตอบสนองควยใจ ผู้มอบก็จะยอมมอบให้ควยใจ

เช่นกัน มีโซควยวาจา"

วิธีการสอนให้ไคผล ครูจำเป็นจะต้องใช้หลาย ๆ วิธีกล่าวคือมีทั้ง สิ่งสอน-อบรม-บ่มนิสัย คำกล่าวของ สุมน อมรวิวัฒน์¹ และวิธีการดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนหลักการของ ความมีเหตุผล ให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้พิจารณาไตร่ตรองด้วยวิจารณญาณของตนเอง จน ตระหนักแก่ใจนั้นแหละ การยอมรับจึงจะเกิดขึ้น

การสอนโดยเราให้เกิดความรู้สึกอย่างรุนแรง (ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกใด) และ ใ้มีการอภิปรายโต้แย้งกันถึงความถูกต้องเหมาะสม ข้อดีข้อเสียแก่ทั้งตนเองและผู้อื่นอย่าง มีเหตุผลอยู่บนพื้นฐานของหลักความจริง ทั้งผู้เรียนและผู้สอนจะต้องมีลักษณะของความเป็น ประชาธิปไตยอยู่ในตัว การโต้แย้งกันจึงจะบรรลุผลดี คำว่าความเป็นประชาธิปไตยที่กล่าว ถึงนี้จะต้องเป็นประชาธิปไตยด้วยจิตใจ เป็นจิตใจที่ประกอบไปด้วยคุณสมบัติ 3 ประการ ดังนี้คือ

1. อดกลั่น
2. มีเหตุผล
3. เคารพรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

การจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างสถานการณ์ หรือ ค้นหาวิธีการที่จะเสนอสถานการณ์ให้เรารู้สึก เราอารมณ์ของผู้เรียนในมากที่สุด ใช้ คำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดเป็นระยะต่อเนื่องกันไป ลักษณะของคำถามจะเริ่ม จากง่าย และค่อย ๆ ยากขึ้นเป็นลำดับ ครูจะถามคำถามแต่ละคำถามเพียงครั้งเดียว และ รอให้นักเรียนใช้ความคิดสักครูจึงคอยตอบ หลีกเลียงหรือแก้ไขไม่ให้นักเรียนซึ่งกันตอบอย่าง แข็งแข็ง ครูจะไม่ทวนคำตอบแต่ละครั้งของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อฝึกให้นักเรียนจดจ่ออยู่กับคำถาม และคำตอบของผู้อื่น คำถามใดไม่ได้รับคำตอบจากนักเรียน ครูจะถามคำถามนั้นซ้ำอีกครั้ง โดยไม่เปลี่ยนคำถาม แต่ถ้ายังคงไม่ได้รับคำตอบอีก ครูจะต้องเปลี่ยนมาใช้คำถามที่ง่าย กว่า เมื่อได้คำตอบแล้วจึงเพิ่มระดับความยากของคำถามขึ้น ครูไม่ควรพูดมาก คำพูดทุกคำ

¹สุมน อมรวิวัฒน์, "การปลูกฝังค่านิยมในตัวเด็ก," ครูปริทัศน์ (ฉบับความรู้เกี่ยวกับเด็ก 2522) : 103.

ต้องมีความหมาย เว้นช่วงจังหวะสม่ำเสมอ คำพูดใดที่เป็นจุดสำคัญ หรือต้องการให้นักเรียนจดจำ ใช้วิธีเน้นน้ำเสียงหนัก-เบา หรือย้ำคำพูดนั้น ๆ วิธีการทั้งหมดนี้เป็นวิธีที่ผู้วิจัยใช้ในระหว่างการวิจัยครั้งนี้ และจากผลการฝึก เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนฝึกและหลังฝึกกลุ่มทดลอง มีการใช้เหตุผลชั้นที่ 3 และชั้นที่ 4 ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ กล่าวคือ กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนการใช้เหตุผลจากชั้นที่ 3 ไปใช้ชั้นที่ 4 ซึ่งเป็นชั้นที่ผู้ใช้คำนึงถึงส่วนรวมมากขึ้น ผู้วิจัยเชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า ด้วยวิธีการสอนเช่นนี้จะทำให้การสอนจริยศึกษาประสบผลสำเร็จได้

3.2 ข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะการคล้อยตามผู้อื่นของเด็ก

เนื่องจากระหว่างการทำวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตลักษณะการคล้อยตามความเห็นผู้อื่น เด็กเล็กจะคล้อยตามความเห็นของผู้มีอายุ มีประสบการณ์ในชีวิตมากกว่าคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เช่น เมื่อมีการอภิปรายร่วมกันระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 4 และปีที่ 6 เด็กจะคล้อยตามความเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่เมื่อได้มีการรวมอภิปรายระหว่างเพื่อน ๆ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนก็จะคล้อยตามนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ก็มีบ่อยครั้งที่นักเรียนในชั้นเหนือกว่าหรือผู้ที่มีอายุมากกว่า ให้เหตุผลไม่ดี เด็กจะไม่เห็นด้วย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การชักจูงของครูจะมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างยิ่ง เด็กจะคล้อยตามความคิดของครู ไม่ว่าครูจะให้เหตุผลอย่างไร เหมาะสมหรือไม่มากกว่าที่จะคล้อยตามความเห็นของนักเรียนด้วยกัน กล่าวคือนักเรียนพร้อมที่จะคล้อยตามความคิดเห็นของครู มากกว่าที่จะพิจารณาถึงความถูกต้อง ทั้งนี้เพราะเด็กเชื่อมั่นในตัวครูว่าจะสามารถให้สิ่งที่ถูกต้องแก่เขาได้ดีกว่าผู้อื่น

ในการจัดการเรียนการสอนจริยศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีให้มาก และให้เด็กได้เรียนจริยศึกษาร่วมกับนักเรียนชั้นอื่น ๆ ที่โตกว่า เช่นให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เรียนจริยศึกษาร่วมกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้นโยบายเดียวกัน ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้นักเรียนมีทัศนะกว้างขวางขึ้น ได้รับรู้ความคิดของคนอีกรุ่นหนึ่ง การได้มีโอกาสอภิปรายร่วมกันในลักษณะนี้ จะช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจต่อความคิดของผู้อื่นได้เร็วขึ้นดีซึ้นกว่าจะให้นักเรียน เรียนร่วมกับเพื่อนชั้นเดียวไปโดยตลอด แต่ขอควรระวังคือ ไม่นำนักเรียนไปร่วมเรียนหรือร่วมอภิปราย

กับนักเรียนชั้นโตกว่าเขามากนัก เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รามอภิปรายกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นต้น เพราะเด็กจะไม่อาจทำความเข้าใจกับความคิดของผู้ที่โตกว่าเขามากนัก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการวิจัยซ้ำในแนวทางที่ผู้วิจัยได้ทำไว้แต่เพิ่มเวลาในการฝึกให้มากขึ้น
2. วิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม
3. วิจัยหาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่บุคคลจะใช้ประกอบการตัดสินใจ นอกเหนือจากเหตุผล เช่น ทัศนคติ ค่านิยม
4. เปรียบเทียบพฤติกรรมของเด็กที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย